

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

الکساندر کوزنتسوف*-(Alexandr Kounetsov)

برگردان از: ا.م. شیر

۱۷ جون ۲۰۱۷

در عراق پس از شکست داعش چه روی خواهد داد؟

شکست سازمان تروریستی ممنوعه در سوریه - "دولت اسلامی" (داعش) دور نیست، اما آینده عراق، که این سازمان در آن بنیانگذاری شد، بسیار مبهم است. واقعیت این است، که عراق، یکی از بزرگترین کشورهای نفتخیز جهان است، که گمان می‌رود به عرصه مناقشه بین پیروزمندان بر اسلامگرایان افراطی تبدیل شود. سخن از احتمال تشدید درگیری‌ها بین شیعیان و سنی‌ها در میان است؛ وقوع رویارویی بین کردها و عرب‌ها را نیز نمی‌توان منتفی دانست. دست آخر، انگیزه‌های ضد ایرانی در سیاست دولت دونالد ترامپ می‌توانند به آن منتهی شوند که عراق به میدان رویارویی بین امریکا و ایران بدل گردد.

سیاست تبعیض‌آمیز و سرکوبگرانه دولت نوری المالکی علیه سنی‌های عراق، یکی از عوامل اصلی تسهیل اشغال استانهای شمالی عراق توسط داعش بود. در نتیجه، بخشی از افسران ارتش سابق عراق و اعضای حزب منحلۀ بعث پس از حمله امریکا در سال ۲۰۰۳، به طرف کسانی روی آوردند که استخوان‌بندی داعش را تشکیل می‌دادند. پس از شکست داعش تمامی آشفتگی اوضاع در استان‌های سنی‌نشین عراق را نمی‌توان به حساب فعالیت‌های تروریست‌ها گذاشت. در این استان‌ها نیروهای مقاومت میانه‌رو به موجودیت خود ادامه خواهند داد. ارتش مردان طریقت نقش‌بندی، که دارای رابطه بسیار تنگاتنگ با حزب مخفی بعث می‌باشد، یکی از این نیروهاست. این گروه را تا همین اواخر عزت ابراهیم الدوری، فرد شماره سه در هرم حزبی دوره صدام حسین رهبری می‌کرد. انجمن علمای اسلام به رهبری موسی الدهاری و سازمان چریکی "برپگادهای انقلاب ۱۹۲۰" مرتبط با آن، یکی دیگر از گروه‌های معتدل سنی می‌باشد. مسائل بسیاری وابسته به این است، که آیا دولت در بغداد می‌تواند زبان مشترک با جمعیت سنی استان‌های شمالی بیابد و به تقسیم عادلانه قدرت با آنها تن در دهد یا نه.

برنامه اداره کردستان عراق به ریاست مسعود بارزانی، رئیس جمهور آن و رهبر حزب دموکرات کردستان هم می‌تواند عامل بسیار جدی بی‌ثباتی در عراق باشد. در ماه دسمبر سال گذشته حاکمیت اقلیم کردستان در اربیل ضرورت برگزاری همه‌پرسی در خصوص مسأله استقلال کردستان را اعلام نمود. اما همه امور بسادگی پیش نرفت. برخی مناطق، از جمله، استان نفتخیز کرکوک با جمعیت مختلط که هیچ‌گاه جزو اقلیم کردستان نبوده و منطقه کوهستانی سنجار با جمعیت کرد ایزدی که همواره بخشی از استان نینوا بوده، توسط واحدهای پیشمرگ کرد اشغال شدند.

خطر از جانب داعش حاکمیت بغداد را به فراموشی موقتی کرکوک وادار نمود، اما اکنون دولت مرکزی خواهان استرداد این شهر است. آنچه که به سنجار مربوط می‌شود، این است که ایزدی‌های ساکن آن از سیاست‌های بارزانی ناراضی‌اند و به مانند در عراق یک پارچه علاقه مند هستند. ناراضی‌ای آنها دلایلی دارد: اول - در ماه اگست سال ۲۰۱۴ پیشمرگه‌های کرد جمعیت ایزدی را از ترورهای داعش نجات ندادند. دوم - آنها تا کنون جمعیت سنجار شمالی را در محاصره اقتصادی نگه داشته‌اند. بسیاری از ایزدی‌ها به عضویت گروه‌های شبه‌نظامی شیعه "حشد الشعبی" که در سال ۲۰۱۴ تشکیل گردید و اکنون به نیروی نظامی جدی در عراق فرار و نییده، درآمده‌اند.

بالاخره، شاید خطر تبدیل عراق به میدان رویارویی بین امریکا و ایران تهدید اصلی برای این کشور باشد. چنین چشم‌اندازی نمی‌تواند تهران را نگران نکند. در سال ۲۰۱۰ ایرانی‌ها مساعی زیادی برای به قدرت رسیدن نوری المالکی به عمل آوردند تا بتواند به خروج کامل نیروهای امریکا از عراق موفق شود. تهران در عراق دو هدف استراتژیک را دنبال می‌کند: اول - ممانعت از ایجاد پایگاه‌های نظامی امریکا در مرز ایران، دوم - حراست از اماکن مقدس مذهب شیعه (نجف و کربلا). فرمانده نیروهای ویژه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی -سپاه "قدس"، جنرال قاسم سلیمانی، طراح و فرمانده عملیات علیه داعش بارها در این خصوص اعلام کرده است، که مداخله ایران در عراق، از نگرانی در مورد امنیت خود ایران ناشی می‌شود. یک خطر دیگر نیز وجود دارد که تهران را به نگرانی از اقدامات امریکا وادار می‌کند و آن عبارت است از برنامه امریکا مبنی بر سازماندهی عملیات زمینی در استان‌های جنوبی سوریه از طریق اردن و بستن مرز بین سوریه و عراق. در این صورت، امریکائی‌ها می‌توانند "محور مقاومت" تهران -بغداد -دمشق را قطع نمایند.

ایرج مسجدی، تا چندی پیش نزدیکترین متحد قاسم سلیمانی در مقام سفیر جدید ایران در عراق، ۲۴ اپریل به انجام وظیفه خود در بغداد شروع کرد. ایرج مسجدی در یکی از اولین سخنرانی‌های خود تصریح نمود، که ایران حامی ثابت‌قدم حفظ تمامیت ارضی عراق است. در این حال، ایران روی همکاری نظامی با شبه‌نظامیان شیعه "حشد الشعبی" در کشور عراق، که حقوق آن طی مصوبه مجلس در ۲۶ نوامبر ۲۰۱۶ قانونی شد، حساب می‌کند. ایرانی‌ها "حشد الشعبی" را مشابه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی تلقی می‌کنند.

ناگفته نماند، که جیمس متیس، وزیر دفاع امریکا در این اواخر چند بار به عراق سفر کرده است. به گزارش روزنامه "العرب"، چاپ لندن، دونالد ترامپ، رئیس جمهور امریکا "دوسیه عراق" را به عهده رئیس پنتاگون سپرد (پیشتر "دوسیه" در اختیار معاون رئیس جمهور امریکا جو بایدن قرار داشت). متیس حضور خود در بغداد را با این گفته توضیح داد که او برای رفع آن "سوء تفاهمی" سعی خواهد کرد که به دنبال بیانات ترامپ در این باره که هدف از ورود امریکائیان به عراق در سال ۲۰۰۳ به زیر کنترل خود درآوردن نفت عراق بود، به وجود آمد (بیانات، طبق معمول، در "تویتر" اعلام شده بود). رئیس پنتاگون ناچار بود اطمینان دهد که امریکائیان قصد ندارند ثروت نفت عراق را به دست بگیرند. متیس هنگام صحبت با حیدر العبادی، نخست وزیر عراق قول داد که از عراق در مبارزه با داعش پشتیبانی نماید و تصمیم امریکا مبنی بر گسترش حضور نظامی خود در این کشور را به وی اعلام نمود. اکنون شش هزار نیروی نظامی امریکا در عراق حضور دارد. این هیأت جنگی شامل نیروی هوایی که مواضع داعش را بمباران می‌کند، مشاوران نظامی و مهندسان می‌باشد. هر چند که کار، ظاهراً، به مرزهای محدود نمی‌شود. نیروهای ویژه امریکائی، علی‌الظاهر در عملیات نظامی در موصل شرکت می‌کنند. هم اکنون در عراق به بهانه لزوم مبارزه با داعش چهار پایگاه نظامی ایجاد شده است.

واشینگتن سعی می‌کند عربستان سعودی را به برنامه‌ی مقابله با نفوذ ایران جلب نماید. در این باره، از جمله، وزیر خارجه‌ی عربستان سعودی، عادل الجبیر هنگام دیدار خود از بغداد در اواخر ماه فبروری صحبت کرد. این اولین سفر رئیس دیپلوماسی عربستان سعودی به بغداد از حدود ربع قرن پیش به این سو بود. روابط دو کشور پس از سرنگونی صدام حسین و اشغال آمریکا در ارتباط با تسلط احزاب شیعه‌ی طرفدار ایران در بغداد بسیار متشنج شد. فراخواندن سفیر سعودی، تامر السبحان از بغداد در ماه سپتمبر سال گذشته را می‌توان نمونه‌ای از شکست سیاسی ریاض در عراق دانست. سفیر عربستان سعودی طی اظهارات خود به "خطر ایران" اشاره کرد و احساسات بخش اعظم نخبگان سیاسی عراق را علیه خود تحریک نمود. ارزیابی سفیر از شبه‌نظامیان "حشد الشعبی" به عنوان گروه فرقه‌ئی تحت حمایت ایران که قصد دارد او (سفیر) را به قتل برساند، منفی‌ترین واکنش‌ها در بغداد را برانگیخت.

عادل الجبیر با تأکید بر علاقه‌مندی خاندان پادشاهی [سعودی] به توسعه‌ی روابط بین ریاض با بغداد، سعی کرد فصل جدیدی در مناسبات سعودی -عراق باز کند. عادل الجبیر هنگام ملاقات با حیدر العبادی، نخست وزیر، ابراهیم جعفری، وزیر امور خارجه و فواد معصوم رئیس جمهور عراق تصریح نمود، که "عربستان سعودی به برقراری مناسبات ویژه با عراق هم در مبارزه با تروریسم و هم در عرصه‌ی اقتصادی کوشش می‌کند". او اظهار داشت، که پادشاهی [سعودی] در امور داخلی عراق مداخله نمی‌کند و در فاصله‌ی مساوی با همه گروه‌های سیاسی عراق موضع گرفته است.

در مجموع، نخبگان عراقی چه در زمینه‌ی نظامی و چه در عرصه‌ی سیاسی بیش از آن متکی به تهران هستند، که با قبول خواست‌های آمریکا در راستای رویارویی با ایران گام بردارند. در عین حال، وابستگی بغداد از آمریکا به قوت خود باقی می‌ماند. این واقعیت را، که در چنین شرایطی آیا دولت عراق می‌تواند با انتخاب "راه میانه" به حفظ تمامیت ارضی کشور و ممانعت از جدائی کردستان و مناطق سنی‌نشین شمال و غرب کشور موفق شود، زمان نشان خواهد داد.

*- دکتر علوم تاریخ

<https://www.fondsk.ru/news/2017/06/12/chto-stanet-s-irakom-posle-razgroma-islamnskogo-gosudarstva-44144.html>

۲۶ خرداد - جوزا ۱۳۹۶